

MESILASPEREDE SUREMUSE UURING COLOSS 2022

Tekst Aivar Raudmets

Tere hea mesinik. Uus mesilasperede suremuse uuring 2023 on kohe algamas ja siinkohal on õige aeg klaarida ära eelmise 2022. aasta võlg. ☺

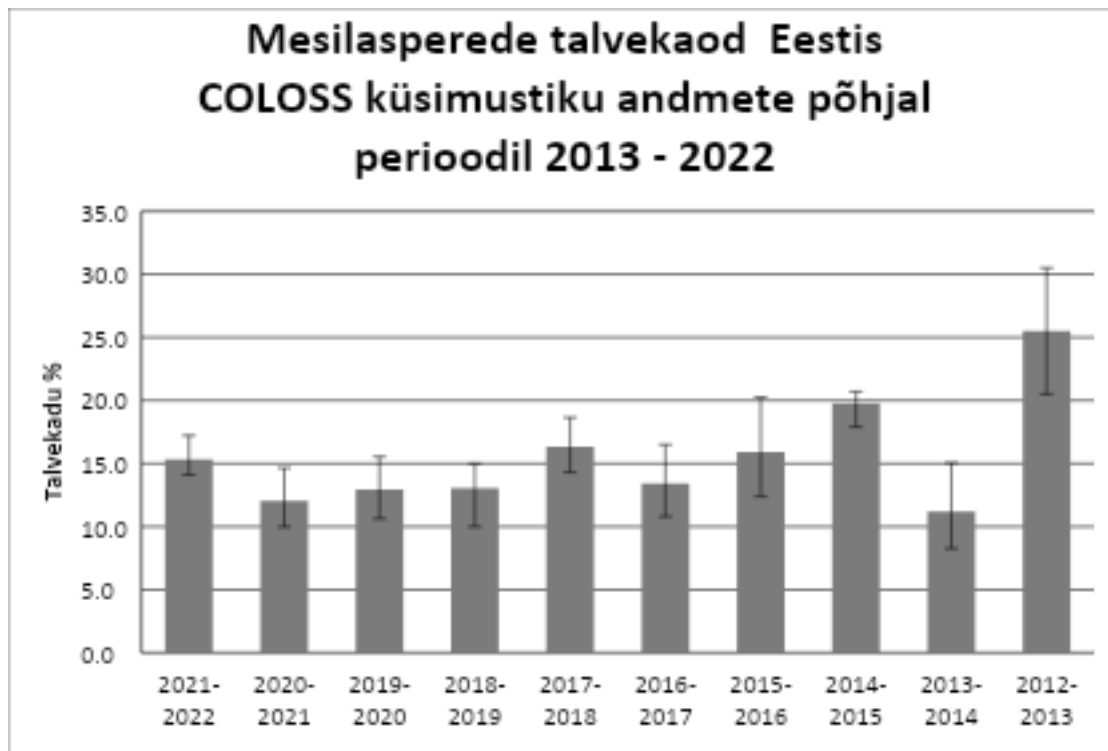
Iga aastase küsimustiku eesmärk on kaardistada mesiniku tegevus ja sellest tingitud mõju mesilastele. Mesiniku tegevustest sõltub ju mesilaste heaolu!

Rahvusvahelisele COLOSSi töörühma välja töötatud küsimustikule talvekadude kohta vastas 2022 aastal 148 Eesti mesinikku.

Vaatamata vähestele vastustele võib küsitluses osalemisega rahule jääda ja oleme osalemise eest mesinikele väga tänulikud. Eesti mesinike osalemise kümne aasta jooksul on vastuste kogumisse oma tänuväärse panuse andnud usaldusmesinikud ja piirkondlikud eestvedajad, kes infot jagasid ja ka ise vastasid. Suur tänu abi eest!

Teame, et küsimustikke tuleb regulaarselt nii meilt kui ka teistelt välisriikidelt. Ka Eestis 2022 aastal saadud 148 vastust peegeldab tegelikkust üsna hästi. Edastasime tulemused ülemaailmsesse COLOSSi võrgustiku teadlastele, kus need moodustavad osa Euroopa tingimuste üldisest analüüsist.

Möödunud 2022.aasta talve jooksul saadud info põhjal võis eeldada suuri talvekadusid erinevates piirkondades. Seetõttu kogusime talvekahjude uuringu vastuseid väikese murega. Talvine kahju oli õnneks kardetust madalam. 2022 aastal oli talvekadu 15,3 protsenti, mis oli suurem kui 2021 aastal (12%), kuid võrreldes viimase kümne aastaga siiski „harju keskmine“. Samal ajal võib graafikul aimata uue tõusu algust ja see kutsub teatava ettevaatusega vaatama aastale 2023.

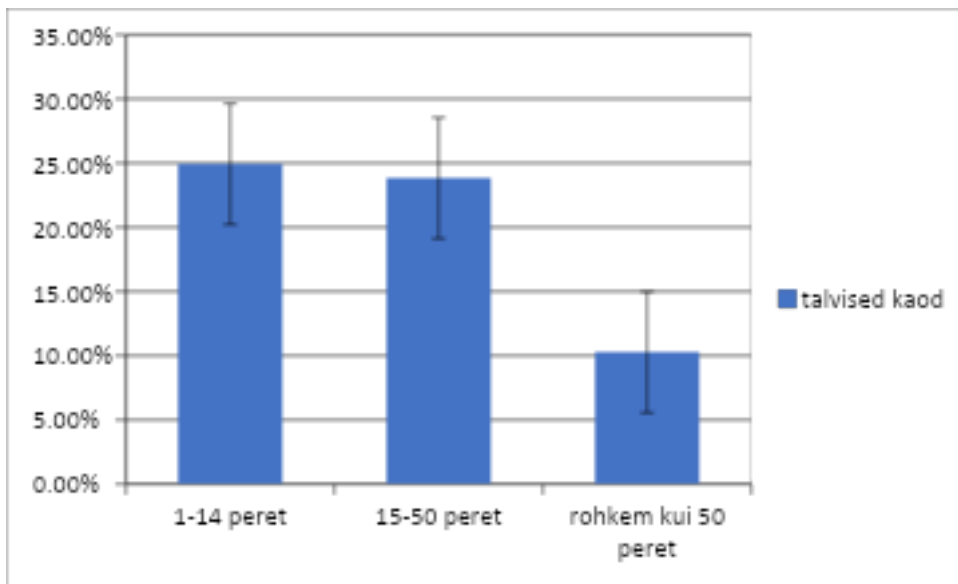

Joonis 1. Talviste kahjude võrdlus perioodil 2013-2022.

Vastajate kommentaaridest võis lugeda välja väikest tunnustust, et küsimustik on tehtud paremaks. Tuli ka ettepanekuid, mille abil küsimustikku veel selgemaks ja lihtsamalt täidetavaks muuta, püüame nendega võimalusel arvestada. Mitmed täpsustamist nõudvad vastused said enne andmete töötlemist mesinikega kokkuleppel korrigeeritud.

Nii mõneski vastuses mesiniku lisatud kommentaarist selgus, et sügisel jäid tarud tühjaks, kusjuures tarru jäi maha sööt ja ka kaanetatud hauet - mesilased lihtsalt lahkusid! 2021. aasta suve jooksul märgati oma mesilasperedes ka halvatud/deformeerunud tiibadega mesilasi. Kõik see lubab järeldada, et perede hukkumise põhjuseks oli varroalesta suur tabandumus. Tõrje oli ebapiisav või seda ei tehtudki. Vastustest tuli välja seegi, et ka tõrjega ülepingsutamine võib anda mesilaspere abistamisele vastupidise efekti.

Lähtuvalt mesila suurusest kandsid 2022 aasta andmetel suuremaid talvekahjusid väiksemad mesinikud. Põhjus võib olla selles, et suurematel mesinikel on rohkem kogemusi, kuid see pole alati reegel.

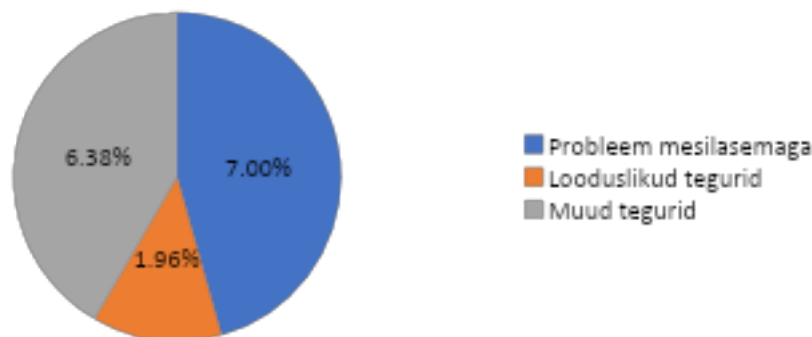
Joonis 2. Talvised kaod mesila suurusest lähtuvalt (talvituma pandud mesilasperede arv).

Veidi segadust tekitas põhjuse hindamine, kus oli **probleem mesilasemaga**, mida ei olnud võimalik lahendada. Siinjuures peaksime mõtlema, et igasugune sekkumine (pere abistamine), mis hoiab ära pere hukkumise on küll vajalik, kuid ilma mesiniku abita oleks see mesilaspere siiski hukkunud. Seega tuleks see küsimustikus märkida hukkumiseks probleemse mesilasema tõttu. Hukkunud 596-st mesilasperest 272-l oli probleeme **emaga**, mis on 7% talvituma pandud mesilasperedest. Võrreldes eelmiste aastatega on seda üllatavalt palju. Peame tõdema, et mõnes üksikus vastuses sisestas mesinik ekslikult ka vale numbri, kuid need said enne käesoleva kokkuvõtte tegemist lahendatud.

Looduslike tegurite tõttu hukkus 76 mesilasperest (2 %), mis on võrreldes viimase kolme aasta kahjudega pisut suurem (2021. a 1,2%, 2020. a 1,5%, 2019. a 1,7%), kuid võib lugeda siiski suhteliselt stabiilseks.

2022. aasta küsitluse põhjal oli juhtumeid, kus mesilaspered hukkusid **muul põhjusel** või taru oli tühi 7,0%, kui viimasel kahel aastal (2022 7,6%, 2021 6,2%).

Mesilasperede hukkumise põhjused 2021-2022 Eestis, talvekadu 15,3%

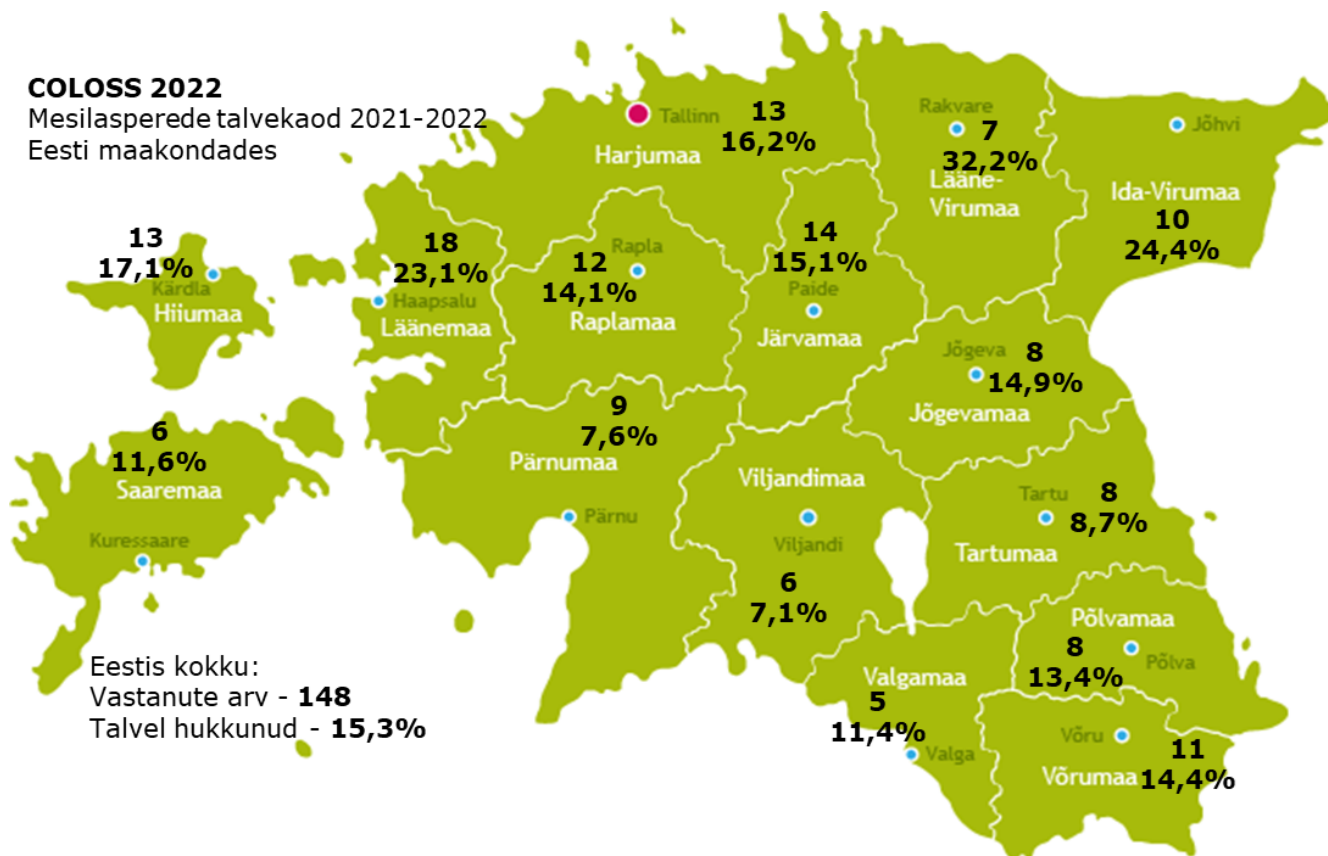

Talvekaod maakondade lõikes

Eestis talv oli mesilasperedele üldiselt soodne, kuid siiski tekitas suurele osale mesilasperedele probleeme pikk jahe kevad. Tavapärasest rohkem oli probleemse emaga peresid, mis võib olla tingitud möödunud aasta kehvast paarumisest või suurest tabandumisest varroalestaga.

COLOSS 2022

Mesilasperede talvekaod 2021-2022
Eesti maakondades

Keskmisest suuremad olid 2022 aasta talvekaod Lääne-Virumaal, Ida-Virumaal, Läänemaal, Hiiumaal, Harjumaal. Ülejäänud maakondades jäid talvekaod alla keskmise (15,33%). Sealhulgas jäid mesilaste talvekaod hea 10% piiridesse vaid kolmes: Pärnumaal, Viljandimaal ja Tartumaal.

Emaprobleeme täheldati kõige rohkem täheldati emaprobleeme Lääne-Virumaal, Ida-Virumaal, Läänemaal ja Harjumaal.

Looduslike tegurite mõju mesilasperede hukkumistele oli keskmisest (2%) suurem Raplemaal, Saaremaal, Lääne-Virumaal, Põlvamaal, Läänemaal, Järvamaal ja Tartumaal. Peamisteks põhjusteks kuklaste, nugiste ja karude rünnakud. Hiirte ja mahalangenud puude põhjustatud kahjusid oli vähem. Samas olid mõnes piirkonnas mesilasi tugevasti häirinud metsatööd.

Juhtumeid, kus mesilaspered hukkusid **muul põhjusel**, täheldati keskmisest (6,4%) enam Jõgevamaal, Hiiumaal, Valgemaal, Järvamaal, Lääne-Virumaal ja Ida-Virumaal. Mesilasperede hukkumiste peamiseks põhjuseks võib lugeda varroalestadest suurt arvukust.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et mesiniku tegevusest tingitud kadusid võiks olla vähem ja sellesse saame mesinikena veelgi enam panustada. Sügisesed kahjud võib omaistada pigem varroosile, kuna varroalestadega kaasnevate viirushaiguste (n. akuutne paralüüsiviirus) tõttu jäävad tarud sügisel ootamatult tühjaks. Kevad-talvel on mesilasperede hukkumise põhjuseks pigem söödanappus. Ka Taani kogemus 2022. aasta küsitluse põhjal näitab: kui lisa söödaks anda alla 10 kg suhkrut (kuivainet), on oluliselt suurem risk talvekaotuseks. Seetõttu ei ole soovitatav sügisel lisa söödaga kokku hoida. See, mida sööda pealt säästetakse, võib hukkunud mesilasperede näol kaotada mitmekordselt.

Ilusat hooaja algust ja pidagem meeles, et järgmise aasta talvekahju kontrolli all hoidmiseks on oluline pingutada juba kogu käesolev hooaeg, eriti varroalesta tõrjel.

Tänu kõigile küsimustikule vastanud mesinikele!